

עניני השרה

מבית מכון - 'מרגניתא דרבי מאיר'

להוצאת תורות רבו"ק לבית דראהביטש - סטרעליסק - סטריא

• פרשת תזריע - מצורע - ראש חודש אייר תשפ"ג • גליון פ' •

שרה הגוטה

"הכרת פניהם ענתה כס" היינו שבראיית פנים בעלמא ידעו ויבינו הכל כי {שם מ"ט ג'} "ויאמר לי עברי אתה ישראל אשר כן אתפאר".

ועל כן נאמר בתפילין {שמות י"ג ט'} "והיה לך לאות על ירך" ועל זה דרשו רבותינו ז"ל {מנחות ל"ז ע"ב} "דת"ר על ירך זו גובה שביד אתה אומר זו גובה שביד או אינו אלא על ירך ממש אמרה תורה הנח תפילין ביד והנח תפילין בראש מה להלן בגובה שבראש אף כאן בגובה שביד רבי אליעזר אומר אינו צריך הרי הוא אומר והיה לך לאות לך לאות ולא לאחרים לאות", ואף שתפילין של ראש נראה לרבים ואדרבה יש בו ענין שיראה לרבים כמו שדרשו רבותינו ז"ל {שם ל"ה ע"ב} "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך {דברים כ"ה י'} ויראו ממך תניא ר"א הגדול אומר אלו תפילין שבראש", מ"מ תפילין של ראש לא נקראו אות, אבל תפילין של יד שנקראו אות צריכים להיות לאדם עצמו, כי אות על ידי פעולות הוא רק לאדם עצמו, כי הוא מועיל לו לזכרון לעבוד את בוראו, אבל כלפי אחרים שיראו שהוא עבד ד', אין צריך לשום אות חיצוני רק הכרת פנים בלבד.

ובאמת התפילין וברית מילה שניהם הוא ענין אחד, כי שניהם ניתנו לאות, וכבר אמרו רבותינו ז"ל {מנחות ל"ו ע"ב} דתניא ר' עקיבא אומר יכול ניחא אדם תפילין בשבתות ובימים טובים ת"ל {שמות י"ג ט"ז} והיה לאות על ירך ולטוטפת בין עיניך מי שצריכין אות יצאו שבתות וימים טובים שהן גופן אות, ולכאורה קשה דא"כ האיך אפשר להניח תפילין והרי יש עליו כבר אות אחר של ברית מילה, אלא כי תריך שני עדים לכל דבר, כמו שנאמר "על פי שנים עדים יוקם דבר" וע"כ בימות החול צריך להיות עליו תפילין ומילה, אבל בשבתות אין צריך לתפילין כי יש עליו מילה וגם שבת היא אות.

{ליקוטי מאור ישראל}
לרבינו מהר"י זצוק"ל - דרשות

ובאמת מובא בשם הרה"ק בעל ה"חידושי הרים" זי"ע מגור שאמר על מה שאומרים בהרחמן לברית מילה "הרחמן הוא יברך אבי הילד ואמו, ויזכו לגדלו ולחנכו ולחכמו, מיום השמיני והלאה ירצה דמו, ויהי ד' אלקיו עמו", דלכאורה אין שייכות בין תחילת הברכה לסופה, כי הרחמן זה הוא מדבר כנגד אבי הילד ואמו, וא"כ מה השייכות שאומרים בסופו "מיום השמיני והלאה ירצה דמו" שהוא מדבר כנגד הרך הנימול.

וביאר הענין כי מדברים כלפי האב, כי כל אדם בעת שעושה לו מילה הרי הוא אינו בר דעת כלל לדעת אם הוא חפץ בברית מילה אם לאו, ואפשר עושים לו הברית מילה בעל כורחו, ואין גילוי דעת להבין אם לרצונו עושה כן, אמנם בעת שנולד לו בן והוא מכניסו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה אז הרי הוא מגלה דעתו שהוא מסכים על הברית מילה שלו עצמו, ועל זה אומרים בהרחמן לאבי הבן "וביום השמיני והלאה" של הבן, ממילא "ירצה דמו" של האב, כי אז מתגלה גילוי דעת למפרע כי לרצונו היה הברית מילה.

אך עדיין צריך להבין דאמאי צריך לעשות כן, והיה יותר נכון לעשות מתחילה הברית מילה בעת שהוא בר דעת ויש לו גילוי דעת שעושה כן לרצונו ית.

אמנם באמת ככוונה ציוה הקב"ה לעשות כן עוד קודם היות האדם בר דעת, כי תיכף בהיותו בר דעת אף קודם היותו מצווה ועושה, צריך האדם להתחיל בתיקון נפשו, והאיך יוכל לעשות כן אם לא נקבע בו הדבר הזה שאפשר לו לתקן עצמו, על כן דווקא מקודם לכן צריך לתקן גופו, על מנת שיתקבע בעצמו המושג הזה שאפשר לו לשנות ולהשלים עצמו, ועל ידי זה יוכל תיכף לעבוד על השלמת הנפש.

לך לאות ולא לאחרים לאות

ועל כן נקבע החותם אצל האדם במקום המוצנע, להיות לו לסימן ולאות להשלמת נפשו, אבל אין זה מיועד כלל לאחרים, כי אדרבה חסרון הוא לאדם אשר צריך להראות סימן על היותו עבד ד', רק צריך להתקיים באדם מאמר הכתוב {ישעיהו ג' ט'}:

וביום השמיני ימול בשר ערלתו {ויקרא י"ב ג'}

הנה מדרך העולם הוא כי בכל דבר חשוב עושים עליו חתימה במקום הנראה לעין, כמו שרגילין לעשות בכלי כסף וכלי זהב, שמטביעים עליו חותם לומר כי הוא עשוי מכסף או מזהב טהור, על גבי הכלי במקום הנראה, והנה הברית מילה אשר נצטוונו עליה היא לאות ברית בין ישראל להקדוש ברוך הוא, וכמו שנאמר {בראשית י"ז י"א} ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם" ועל זה התורה הק' אמרה כי יעשו את החותם במקום המוצנע דווקא, היפך דרך העולם.

חותם במקום שאינו נראה

רק הענין הוא, כי באמת חותם הברית אינו אלא לאדם עצמו למען שלימות גופו להיות כלי ראוי ומוכן לעבודת הבורא ית.

כי הקדוש ברוך הוא ברא את האדם עם חסרון בגופו בדווקא, על מנת שיתקן את עצמו לבדו וכמו שכתב החינוך {מצוה ב'} "והעם הנבחר, חפץ ה' יתברך להשלים תכונתו. ורצה להיות ההשלמה על ידי האדם ולא בראו שלם מבטן, לרמוז אליו כי כאשר תשלים צורת גופו על ידו, כן בידו להשלים צורת נפשו בהכשר פעולותיו", עכ"ה, כי זה התכלית המכוון בברית מילה.

ועל כן עושים את הברית מילה קודם הגיע האדם לגיל מצוות, והוא למעשה המצוה היחידה שהאדם מקיימו דווקא קודם היותו בן מצוות, {לבד ממצות פדיון הבן שאינה נוהגת בכל אדם}, ולכאורה הוא פלא אשר כל המצוות כולם צריך האדם לקיימם בעת היותו מצווה ועושה, ולעומת כן דווקא מצוה גדולה ורבה כל כך אשר האדם מתקדש על ידה לכל ימי חייו, הרי הוא עושה אותה בעת שאינה מצווה ועושה, ולא זו אף זו אשר עושים אותה בעת אשר התינוק אינו בר דעת כלל, מה טעם יש בזה.

המילה של הבן הוא גילוי דעת על מילת האב

ענין הקטף

הליכות ומנהגים – שבת [מ"ה]

קב. רבותינו ז"ל הקפידו מאד לעשות הברלה בעצמו, ולא לצאת ידי חובה על ידי אחרים, וגם כמה פעמים הורה רבינו מהר"ם זי"ע לאיזה אנשים להקפיד לעשות הברלה בעצמם.

1. בב"י {ח"מ ס' רצ"א} כתב וז"ל: "יומ"ש ואם הפקידו אצלו בע"ש סמוך לחשיכה אין צריך לטמנם עד מוצאי שבת ובמ"ש צריך לטמנם מיד ואם לא טמנם מיד הוי פושע שם אמר רבה ומודה שמואל בע"ש בין השמשות דלא אטרחרוהו רבנן ואי שהה למ"ש שיעור למיקברינהו ולא קברינהו מיחייב וכתב הרא"ש בע"ש בין השמשות פירוש סמוך לערב ולא בין השמשות דלא אטרחרוהו רבנן לפי שהוא טרוד בכבוד שבת: ומה שאמר ואם המפקיד ת"ח וכו' שם ואם צורבא מרבנן הוא סבר דילמא מיבעי ליה זוזא לאבדלתא ופרש"י ואי צורבא מרבנן הוא המפקיד שהוא חרד על מצות הברלה על הכוס אמר השומר דילמא מיבעי ליה זוזא לאבדלתא להכי לא קברינהו ופטור וכתב הרא"ש ואי צורבא מרבנן הוא המפקיד אין חייב עד אור הבוקר דאמר דילמא מיבעי ליה זוזא לאבדלתא והרמב"ם כתב בפ"ד מחלכות שכירות ואם ת"ח הוא אינו חייב עד שישארה אחר שיבדיל כדי לקרבן וכתב ה"ה כן נמצא במקצת ספרי רבינו והלשון מורה אם כך הוא שעל הנפקד הוא אומר כן ואין זו עיקר הנוסחא אלא ואם ת"ח הוא המפקיד וכן מוכיח בהלכות וכן פרש"י ז"ל ובהשגות ואם ת"ח הוא המפקיד א"א ואם ת"ח הוא הנפקד עד כאן מכאן אתה רואה שנוסחת רבינו היא כמו שכתבתי ויקר עכ"ל וטעמא דהרא"ש שכי עד שישאור היום היינו משום דכוליה לילה סבר שמא נתעסק באיזה ענין והשתא אתי למשקל זוזא לאבדלתא."

ועיין בסמ"ע {שם ס"ק ט"ז ד"ה סבר ד"ה הוא} דכתב וז"ל: "עפ"ר שם כתבתי טעמו **דשאר בני אדם סומכין אהבדלה שומעין ב"ה מהחזן משא"כ ת"ח** וגם כתבתי דאף בגמי' היב האי טעמא ז"ל ואי צורבא מרבנן הוא סבר דלמא מבעיא ליה זוזי לאבדלתא דמשמע דהמפקיד קאי שהוא ת"ח מיהו א"ש גם הנפקד דכיון דהוא ת"ח ויודע גודל המצוה דהמבדיל על היין סובר גם המפקיד ודאי יבדיל על היין וישלח אחר מעות שהפקיד בידו לצורך הבדלה והוה טעם י"א דמי מור"ם וכעין זה כי הטרור בסי' כ"ח ס"א בדין דאם ת"ח הוא יכול להזכיר העד דאית ביה שני דעות אם צ"ל העד ת"ח או הבעל דין המזכירו ע"ש אבל בר"ף וברמב"ם ליתא ה"ש ומשמע דלי"ג ליה ובאמת הוא דוחק דכיון דנתן המעות ביד זה בתורת הפקדון שדינו להטמינו בהקרקע וכן היא סתם פקדון וכמ"ש המחבר בס"י איך ס"ד שיקח לתוך המבדל ולמהו ומהו אם אי גרסי ליה ישבתי הדברים אליבא דהרמב"ם דהוא כדברי המחבר, עכ"ל.

ואגב אורחא יש לציין מה שהביא בספר אלף כתב {אות שלי"ב} {הרה"צ רבי יצחק זצ"ל אב"ד ועורבו, כי הגה"ק בעל הערוגת הבושם זצ"ל היה מצווה לכל תלמידיו טרם הגיע זמנם להתייצב לצבא, שזיהרו במוצאי שבת קודש לעשות כל אחד ואחד הברלה בעצמו, ולא לשמוע מהשליח ציבור המוציא את הרבים ידי חובתם, או מבעל הבית במקום שהם מתאכסנים וישנים שם, ואמר שזהו סוגלה להינצל מידי הגוים.

2. הרה"ח רבי אביגדור ויינגרטן שליט"א שח כי רבינו מהר"ם זי"ע הורה לו כן מיד אחר נישואיו, וכן הורה לכמה אחרים גם כן.

המשך המאמר "מעט צרי"

המדרש {קהלת רבה ז' א'} אומר "בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את האדם הראשון, נטלו והחזירו לפני כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשי, כמה משוכחים הם, וכל מה שבראתי, בבשילך בראתי, תן דעתך, שלא תקלל ותחרים את עולמי. שאם קלקלת, אין מי שיתקן אחרתך." - זה הוראה לכל אחד ואחד... תשמור על העולם היפה שהקב"ה ברא תעשה אותו למקום שיהיה יותר נוח ויותר נעים לחיות בו.

בדיק בשביל זה קיבלנו בתורה את ההוראות המדויקות ביותר של המידות טובות, לא קיצוניות לכאן ולא קיצוניות לצד השני, מאוזנות באופן שכל אחד יוכל לעכל אותם.

התורה והדרך ארץ באות זה עם זה "אם אין תורה אין דרך ארץ אם אין דרך ארץ אין תורה" לפי הנ"ל נפרש גם כאן את ה"דרך ארץ" כפשוטו על מידות טובות, נכון שביסודו הדרך ארץ קדמה לתורה, אבל אחרי שניתנה תורה, זה לא הולך בלי זה וזה בלי זה, הם מחוברים ומקושרים זה עם זה.

התפארת ישראל כותב כי 'תורה' אין הכוונה דווקא ללימוד התורה, שהרי מצאנו הרבה חסידי אומות העולם, וכך עמי הארץ שהיו בעלי מידות טובות, רק הכוונה של תורה היא המחויבות להוראה האלוהית - גם כאן נוכל לומר כי החיים הרוחניים הם כאשר אדם יודע מה ד' שואל מעמו, בזה הוא כבר יכול להגיע למידות הטובות הנכונות והישרות באמת.

מעט צרי

דרך ארץ קדמה לתורה?!

מנהג ישראל מקדמא דנא לומר פרקי אבות בשבתות הקיץ [ראה במדרש 'עשה לך שרף' באריכות הדין ודברים בזה], המשניות הללו מלאות בהנהגות נפלאות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, מידות טובות וישרות - העולם אומר כי הסיבה שנקבע לומר פרקי אבות בשבתות אילו שקודם חג השבועות הוא כי "דרך ארץ קדמה לתורה" - לכן קודם שבאים לקבל את התורה אנחנו צריכים להכין כלים ראויים ונכונים, 'מידות טובות'.

אך כשנתבונן במסכת אבות עצמה נראה כי המשפט הזה לכאורה אינו נכון, מתוך המשניות נראה כי דרך ארץ אינה קודמת לתורה! המשניות חוזרות על זה שוב ושוב, במשנה אבות פ"ב מ"ב נאמר "רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר, יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עון", היינו הדרך ארץ אינה קודמת לתורה אלא היא באה איתה משולבת ביחד.

בפרק שלאחר מכן [פ"ג מ"ז] נאמר שוב רבי אלעזר בן עזריה אומר, אם אין תורה אין דרך ארץ, אם אין דרך ארץ אין תורה, שוב אנחנו רואים את השילוב זה עם זה, אין משהו שקודם לשני, צריך את זה יחד עם זה.

אמנם מצאנו מדרש נפלא {ויק"ר פ"ט אות ג'} שנאמר כך בן "א"ר ישמעאל בר רב נחמן עשרים וששה דורות קדמה דרך ארץ את התורה הה"ד {בראשית ג' כ"ג} לשמור את דרך עץ החיים, דרך, זו דרך ארץ, ואח"כ, עץ החיים, זו תורה".

אך כשנתעמק מעט נראה כי רוב המפרשים כאשר הם מתייחסים במשניות למילה 'דרך ארץ' הם מכוונים אותה על פרנסה מסחר ומלאכה, ולא על מידות טובות כלל, בניגוד למפרשי המשנה שפירשו את 'דרך ארץ' על המלאכה, בדברי המדרש שם מפורש כי הכוונה היא על מידות טובות וישרות, כי מדבר שם על השכנת שלום בין איש לרעהו ועל הנהגות לשון הרע.

הרי שאכן כן, לגבי 'דרך ארץ' של מידות טובות וישרות, הכלל הנכון הוא ש'דרך ארץ קדמה לתורה', כדי להבין את המשמעות של 'דרך ארץ קדמה לתורה' נצטרך להיכנס קצת לעומקה של מסכת אבות, מסכת זו אשר הינה כולה הנהגות ישרות וטובות פותחת במשנה "משה קיבל תורה מסיני" וכו', לכאורה מה השייכות של משנה זו כהקדמה למסכת זו, הרי היתה ראיה משנה זו להיות פתיחה למסכת ברכות - המסכת הראשונה ב"ש, אשר שם הם כל הדינים וההלכות, אך כאן מדובר סך הכל על מידות טובות?!

***

הגמ' אומרת {עירובין ק' ע"ב} "אמר רבי יוחנן אילמלא לא ניתנה תורה היינו למדיין צניעות מחתול וגזל מנמלה ועריות מיונה דרך ארץ מתרנגול" [= אגב, באימרא זו 'דרך ארץ' הכוונה היא כמו במדרש למידות טובות, כמו שמפורש שם בהמשך הגמ' - שואל הרה"ק בעל החידושי הרי"ם זי"ע, היתכן? האין לא ראינו, ולא שמענו, שום אומה ולשון אשר למדה איסור גזל מנמלה? ואף לא אחד קנה את מידת הצניעות מהחתול? אכן מתרץ הוא ואומר, בדיוק משום כך רבי יוחנן אומר "אילמלא ניתנה תורה היינו למדיין" וכו', אם לא הייתה ניתנת התורה, היינו יכולים ללמוד מכל אילו, אבל אחרי שניתנה תורה כל המידות טובות מוכרחות להילמד מהתורה, אם אדם ילמד צניעות מחתול הוא יהיה כמו חתול, אם הוא ילמד גזל מנמלה הוא יהיה כמו נמלה, אבל אם הוא ילמד את כל זה מהתורה הוא יהיה איש אלוקים!

***

מידות טובות גם אפשר ללמוד מכל מיני דרכים אחרות, אבל כאשר לומדים אותה מהתורה, היא מעדנת את האדם ומשנה את מהותו להיות אדם מרומם ונעלה, אנחנו לא יפי נפש כי ככה מסתבר וככה מתאים להיות, אנחנו יפי נפש כי ככה השכל האלוקי אומר שצריך להיות.

כשהמידות טובות מגיעות מהסכמה שכלית, היא משתנה לפי שכל האנשים, גרועים שבאומות העולם היו מלאים במידות טובות, לא זו היתה הבעיה שלהם, הבעיה היתה כי הם החליטו את המידות טובות לפי המסתבר בשכל שלהם, וממלא כאשר לא הסתבר להם בשכל כך, או שהסתבר להם להיפך הם שינו את המידות לפי מה שגראה להם, אבל כשהמידות טובות מגיעות דרך התורה אז הם שכל אלוקי שמרומומות את האדם לפסגות.

***

בדיק בשביל כך פותחת המסכתא ואומרת "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע" וכו' - נכון שכל המסכת הם מידות טובות, והכלל הוא ש'דרך ארץ קדמה לתורה' אבל מהרגע שניתנה התורה בעולם, אי אפשר לקבל השראה למידות טובות ממקומות שהם לא מהתורה, זה החליף שכל אלוקי בשכל אנושי, מאותה העת שניתנה תורה גם את המידות טובות אנחנו לוקחים אך ורק משם.

התורה שלנו מלאה בכל כך הרבה מידות טובות ונפלאות אמיתיות, שאותם קבע השכל האלוקי, הם קביעות שעל ידם הוטבעו יסודות העולם, מי שברא את העולם אמר כי אם תתנהג לפי המידות האלו אתה תשפר את העולם, תעשה אותו למקום טובות יותר, למקום שהרבה יותר טוב לחיות בו.

המשך המאמר בצד ימין

עשה לך שרף

מנהג אמירת פרקי אבות בשבתות הקיץ

כתב הרמ"א {או"ח סי' רצ"ב סעיף ב'} "אבל אומרים פרקי אבות בקיץ ושיר המעלות בחורף וכל מקום לפי מנהגו", וצ"ד מנין מקורו.

הנה בסדר רב עמרם גאון {עמ' ל'} כתב וז"ל: "במנהג בשבת מותר להתעסק בתלמוד, ולא עוד אלא שמנהג בית רבינו בבבל שאחר תפילת מנחה בשבת שונין אבות וקנין תורה, וכו' פרקי אבות עד גמירא וגם פרק ו' שנו חכמים בלשון המשנה וכו' עד ואומר ד' ימלוך לעולם ועד ואח"כ ממס' ד"א זוטא", עכ"ל, ומלשוננו משמע לכאורה כי היו נוהגים לאומרו בכל שבתות השנה כולה.

וכן בסידור רש"י ז"ל {אות תקט"ז} כתב וז"ל: "והכי אמר רב שר שלום גאון בשבת במנחה מותר להתעסק בתלמוד תורה, ולא עוד אלא שמנהג בבית רבנו שבבבל שאחר תפילת המנחה בשבת שונין אבות וקנין תורה", הרי שגם מדבריו מבורר כי אין הדבר תלוי כלל בין שבתות הקיץ לשבתות החורף, וכן הוא במחזור ויטרי {סי' קמ"א} דלא הזכיר כלל ההפרש שבין הקיץ לחורף.

וכן משמע בכל בו {סי' מ'} "ונהגו בהרבה מקומות שלא לעסוק בתורה בין תפילת מנחה לערבית לכבוד משה רבנו ע"ה רבן של נביאים שנפטר באותה שעה כמו ששינו נשיא שמת כל בתי מדרשות בטלין. והגאון רב שלום כתב בשבת במנחה מותר להתעסק בתלמוד ולא עוד אלא שמנהג בבית מדרשו של רבנו **בבבל** שאחר תפילת המנחה שונין אבות וקורין בתורה

ואמת הדבר שאין לבטל בית המדרש מכל וכל רק מתבטלין מעט לכבוד הרב אבי התורה שנפטר באותה שעה".

בספר "המנהיג" {עמ' קפ"ח-קפ"ט} וכן בספר "המחכים" {עמ' כ"ו} כתב להדיא את סדר אמירת פרקי אבות על פי שבתות השנה כאשר הם מונים פרשה אחר פרשה את כל פרשיות התורה.

ולמעשה כן הכריע הטור {או"ח סי' רצ"ב} "ונוהגין באשכנז לומר פרקי אבות במנחה, וכ"כ רב עמרם. ובספרד אומרים אותם בשחרית", עכ"ד, וגם הוא לא חילק בין קיץ לחורף כלל.

ולעיל מינה בס' רפ"ו כתב הטור דבני ספרד נוהגים לקרות מידי שבת פרק במשניות שבת, ובבב"ח {שם} כתב על זה "וראיתי דיש מגיהים משנת פרקי אבות משום דבסימן רנ"ב כתב רבינו דבספרד אומרים אותה בשחרית ואין נראה להגיה הספרים בכדי מטעם סברא אם לא מצא כן הנוסחא בספרים ישנים וכבר החריש ר"ת על זה. ועוד דיש לדחות סברא זו מכמה טעמים ואין להאריך בזה".

אך מקור הדבר לאומרו רק בשבתות הקיץ הוא במנהגי מהרי"ל {סדר ברכת העומר} כתב "ובמנחה מתחילים לומר פרקים" ובהגהתו כתב כן "פרקים מתחילים לעולם במנחה שבת הראשון דלאחר פסח, ובכל שבת אומרים אחד, ובסיומם חוזרים לומר שנים יחד, וחוזרין ומשלשין עוד שנים יחד, ומסיימין קודם י"ז בתמוז, ויש מקומות סימן אב"ג דבשלישית אומר

ג' יחד, ויש ארצות כמו באושטריי"ך אומר פרקים רוב ימי הקיץ וסימן שלהם נפ"ש, ר"ל פ' נשא סיום ראשון, פנחס סיום שני, שופטים סיום שלישי, ואומר פרקים בשבת ערב שבועות, אכן שבועות בשבת הנהיג מהרי"ל במגנצ"א שלא לומר פרקים ולא חש אם מסיים אחר י"ז בתמוז, ואומר בפעם שלישית ג' יחד, ואומר יש מקומות שאומר בו גם כן בשבת שחל בו שבועות", עכ"ל.

אמנם באבודרהם {עמ' קפ"ב} מבואר כי המנהג היה לומר בכל שבתות השנה ט"ו פרקי שיר המעלות, וכן מבואר בארחות חיים {דף ס"ו ע"ג}, וממנו משמע שהיו אומרים בנוסף על ט"ו פרקי שיר המעלות ג"כ פרק קי"ט בתהלים.

ולגבי מנהג זה של אמירת "שיר המעלות" כתב מהרצ"ו {שער הכוונות דף נ"א ע"ב} וכן הוא לקמיה דף ס' ע"א} כי האר"י ז"ל לא נהג כלל לאומרו. ונראה מזה כי הרמ"א ז"ל עבד כעין מה דאמרינן בברכות י"א ע"ב "הלכך לימרינהו לכולהו" ועל כן חילק לאומרו זה בקיץ וזה בחורף, ונסמך על המהרי"ל שכתב לאמר פרקי אבות רק בקיץ.

ותלמידו הלבוש ז"ל {או"ח סי' תר"ג} הוסיף לומר בחורף ג"כ 'ברכי נפשי' יחד עם אמירת ט"ו פרקי תהילים, והאריך שם לבאר הטעם לאמירתו בשבתות החורף.

שרפי חודש

הגאון האדיר רבי צבי הירש אשכנזי זצוק"ל בעל ה"חכם צבי" – א' אייר ה'תע"ח

הוריו – אביו הצדיק רבי יעקב בן בנימין ז"ק זצ"ל, ואמו מרת נחמה בת הגאון הקדוש רבי אפרים הכהן זצ"ל בעל ה"שער אפרים".
לידתו – נולד בא' אלול ה'תי"ח בעיר טרביטש שבמוראביה.

נו"ב- בזיו"ר נישא לבת העיר אובן שם נולדה לו בת, שניהם נהרגו במצור של צבא אוסטריה על העיר, בעת פגיעת פגז בבית ומוטט אותו על שניהם, בזיו"ר נישא בברלין למרת שרה רבקה ע"ה בת הגאון רבי משולם זלמן מירלש זלמן נימרק אב"ד התאחדות קהילות אה"ו [אלטונה המבורג ואנדסבק].

רבותיו – בתחילה קנה תורה אצל אביו, לאחר מכן נסע לאובן שם קנה תורה מזקיני רבי אפרים הכהן אב"ד אובן בעל ה"שער אפרים זצ"ל, לאחר מכן נסע לסלונקי שם קנה תורה מפי הגאון רבי אליהו קובו זצ"ל ממנו למד את דרך הלימוד הספרדית.

פעילותו - לאחר נישואיו ישב בעיר אלטונה י"ח שנים, שם הקים את ישיבתו הרמה, בשנת ה'תס"ו נתמנה לאב"ד קהילות אה"ו לצד הגאון רבי משה רוטנבורג זצ"ל, לאחר מחלוקת עזה אודות תרנגולת ללא לב עזב את כהונתו שם, לאחר מכן נתמנה לאב"ד האשכנזים באמסטרדם, גם משם נאלץ לעזוב אחר מלחמתו העזה נגד נחמיה חי"א חיון מגדולי השבתאים, לאחר מכן עבר ללונדון שבאנגליה שם כיהן כראש הקהילה הספרדית, לאחמ"כ נדד בכמה ערי אשכנז ופולין וכיהן בהם כרבנות. עד לאחרון שבתו העיר לבוב שבגליציה שם נסתלק, נודע כאחד מגאוני דורו ומהיגייה, וכגורד כרם ישראל במלחמה נגד השבתאים.
תורתו – שו"ת "חכם צבי" תשובות בהלכה.

זרעו – מזיו"ר היתה לו בת אחץ ע"ה שנהרגה, מזיו"ר נולד לו בתו מרת מרים ע"ה נישאה להגאון רבי אריב לייב אב"ד אמסטרדם זצ"ל, בתו מרת רחל ע"ה ז' הגאון רבי יצחק זצ"ל מאייזנשטאט, בתו מרת נחמה ע"ה ז' הגאון רבי נפתלי הירץ זצ"ל אב"ד פשרבורג, בנו הגאון האדיר רבי יעקב עמדין זצ"ל, בנו הגאון רבי אפרים זצ"ל מרבני הקלו"ז בברודי, בנו הגאון רבי נתן זצ"ל מרבני הקלו"ז בברודי, בנו הגאון רבי אברהם משולם זלמן אב"ד אוסטראה ולונדון, בנו הגאון רבי משה זצ"ל אב"ד קמינקא, בנו הגאון רבי דוד זצ"ל אב"ד יריטשוב, בנו הגאון רבי אליקים געצל זצ"ל אב"ד רוקבי, בתו מרת דבורה ע"ה, בתו מרת פריידא ע"ה ז' הגאון רבי יעקב חריף זצ"ל אב"ד לשנוב וגליל פודוליה, בתו ז' הגאון רבי יעקב מרדכי הכהן כ"ץ זצ"ל אב"ד ברודא בן הגאון בעל הסמיכת חכמים זצ"ל, בתו מרת לאה ע"ה, בתו מרת אסתר ע"ה.

הסתלקותו – לביל יום שני של ראש חודש אייר ה'תע"ח השיב את נשמתו ליצררה ובכל פולין התאבלו על פטירתו, שרי השלטון שהשתתפו בהלווייתו אמרו כי משיח היהודים הגיע לפולין והמה המיתוהו וכאשר הגיע הידיעה על פטירתו הספידוהו ונהגו באבלות בקהילות היהודים בגרמניה, הולנד ואנגליה.

כאשר אחד מחסידיו של ה"דברי חיים" נתפס בעבירה על החוק, ודנהו בכל הערכאות למיתה. נותר רק פתח הצלה אחד שעשוי היה להמתיק את גזר הדין, והוא בקשת צו חנינה מפרנץ יוזף קיסר אוסטריה. ה"דברי חיים" שלח אגרת אל הברון רוטשילד תושב וינה שבאוסטריה, ובקש ממנו להזמין ראיין אצל הקיסר בענין הצלת חייו של אותו יהודי. הברון השיב לה"דברי חיים" שהדבר הוא בלתי אפשרי, מכיון שלפני כמה ימים היה כבר אצל הקיסר לבקש ממנו איזו טובה אחרת, ועל כן איננו יכול להכנס כעת שוב. חזר ה"דברי חיים" ושלח להודיע לו, שמכיון שעשירותה המופלגת של המשפחה מזה כמה דורות נובעת מברכתו של זקנו החכם צבי, הרי כשם שזקנו היה יכול להבטיח עשירות, כך יכול נכדו להשיב את ההבטחה, אם לא יעשה הברון את כל אשר באפשרותו כדי להציל את היהודי ממות. ומעשה שהיה כך היה: החכם צבי נתן פעם הסכמה על ספר מסויים, אך לאחר זמן נודע לו שהמחבר נוטה לכת השבתאים, כדי למנוע את הפצת הספר, שרף את בית הדפוס בו נדפס הספר, בעלי הדפוס שכרו בחור עני להרוג את החכם צבי. הוא לא העז לעשות כמצותם, וגילה לחכם צבי את מזימתם. אותו בחור היה מאיר אנשיל אבי משפחת רוטשילד הידועה, לאות תודה ברכו בעשירות לו ולזרעו אחריו, וברכתו אכן נתקיימה במלואה.

רבינו מהר"י נמנה על צאצאיו

הטפי גנוזות

פרסום ראשון – אגרת הרה"ק בעל האמרי אש ממודרזיץ זי"ע לראשי מוסדות עין חיים בטורונטו

המפורסם הרב אוקס שליט"א והמחנך הגדול והדגול הרב וואהגלרנטר שליט"א, ואתם עמם המורים המורמים הר' קאפלאן והר' שמן.

המוסדות הנ"ל שהינם בית היוצר הרוחני של הנשמה היהודית ונשמחת היהדות, נתונים ונמצאים באמת בידיים נאמנות, בעלי כשרון, גאוני רוח וגדולי מחשבה, הנותנים טעם לשבח לחנוך החרדי.

בעונג רב עברתי על הכיתות, ומצאתי אצל התלמידים ידיעה מרובה והבנה עמוקה בלימודיהם וסדר מופתי בהתנהגותם שכולים לשמש לדוגמא להרבה מוסדות תורה בתפוצות ישראל ולהשפיע על דורנו הצעיר ולהלהיבם לחבב להוקיר ולהעריך את ירושת אבותינו.

וברכתי הלבבית נתונה לראשי המוסדות הנ"ל שתשרה שכינה בעבודתם, עבודת הקודש, לחזק יסודות התורה והאמונה הטהורה, להרים את קרן היהדות החרדית ולהגדיל תורה ולהאדירה.

המצפה לבשורות טובות

ישועת ד' והתעלות ישראל במהרה.

שמואל אלי' טאוב

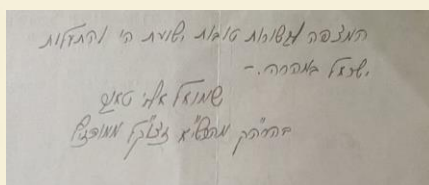
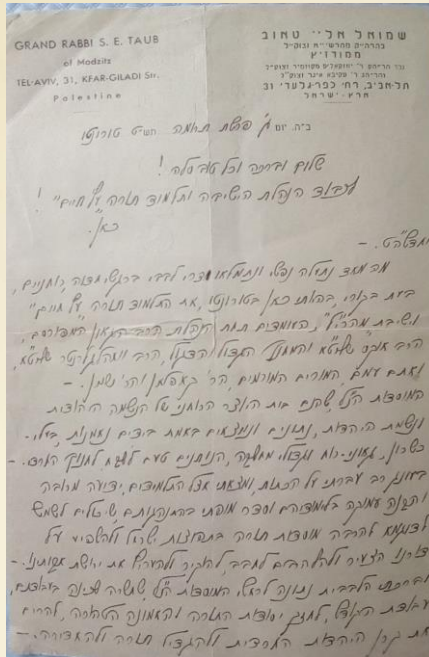
בהרה"ק מהרשי"א צוק"ל ממודרזיץ

אגב כך יש לציין לגבי נוסח הדרך עליו נכתבה האגרת - המופיע שם כך "שמואל אלי' טאוב בהרה"ק מהרשי"א צוק"ל ממודרזיץ נכד הרה"ק רבי יחזקאלע' מקוזמיר צוק"ל והרה"ג ר' עקיבא אייגר צוק"ל" - ומייחס את עצמו לתרי צדיקים קדושי עליון אילן]

לע"ז מרת מלכה מחלה הגר ע"ה בת הרב הקדוש רבי מרדכי זיסקינד צוק"ל

נלב"ע ג' אייר ה'תשס"ו

הפצת הגליון נודבה על ידי בני המשפחה

בשנת ה'תש"ט - ארבע שנים בלבד אחרי מלחמת העולם השנייה אשר הרסה והחריבה את קהילות ישראל בכל מקומות מושבותיהם, ושנה אחת בלבד אחרי עלותו לכס האדמו"רות של הרה"ק רבי שמואל אליהו ממודרזיץ זי"ע בעל ה"אמרי אש" חו"ז של רבינו מהר"י צוק"ל, יצא למסע חיזוק בקהילות הקודש במדינת קנדה, שם פקד את מוסדות התורה והחסד, ופעל למען העמדת הדת על תילה.

בין המוסדות אותם ביקר היה מוסדות "עין חיים", ישיבה ותלמוד תורה, מוסד התורה הגדול אשר פועל ועומד עד עצם היום הזה

לאחר ביקור זה שלח בעל האמרי אש ממודרזיץ זי"ע אגרת קודש כולה מלאה דבש ונופת צופים בלשונות של ארגמן שהיו רגילים על לשונו, ההם הינו משב ומפאר את המוסדות ואת כל ראשיו, כאשר הינו מפרש אחד לאחד את שמותיהם, ובמידותיו הנאצלות נתן עטרה לראש כל אחד ואחד.

בפרסום ראשון הננו מציגים את האגרת, כאן לראשונה:

שלום וברכה וכל טוב סלה!

לכבוד הנהלת הישיבה ותלמוד תורה "עין חיים" ! כאן.

אחדשה"ט.

הפצת הגליון נודבה לז"נ הרה"ק רבי שמואל אליהו ממודרזיץ זי"ע בן הרה"ק רבי שאול ידידיה אלעזר ממודרזיץ זי"ע יומא דהילולא קדישא ד' אדר ה'תשמ"ד

ברכת תנחומים

נשגר בזאת מעומקא דליבא לידידינו הנכבד והנעלה הר"ר חיים יוסף יעקובוביץ שליט"א על הסתלקות אמו האשה החשובה מרת שפרינצא ע"ה זו הרה"ג

רבי יצחק יחיאל יעקובוביץ זצ"ל רב אב"ד הרצליה

שלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולכם, ובנחמת ציון וירושלים תנוחמו ושמחת עולם על ראשיכם

יו"ל ע"י מכון "מרגניתא דרבי מאיר"

דראהביטש

רח' יעבץ 2 בני ברק לתרומות - הארות והערות - והצטרפות לרשימת התפוצה נא לפנות לדוא"ל

mdm1038@gmail.com

© כל הזכויות שמורות

הפצת הגליון נודבה ע"י ידידינו הרה"ק ר' שלום וועבער שליט"א

לז"נ הרב הקדוש רבי מרדכי זיסקינד צוק"ל הי"ד בן רביה"ק רבי מאיר מסטרעליסק זי"ע יומא דהילולא קדישא כ"ט ניסן - א' דר"ח אייר ה'תש"א

כסא דנחמתא

בצער רב הננו משתתפים באבלו הגדול של ידידינו הנכבד והנעלה הר"ר רב כהן שליט"א מסור בלו"נ למוסדותינו הק'

ביושבו בעמק הבכא על פטירת אביו היקר הר"ר יוסף ז"ל - לונרון

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד, שלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולכם, ובנחמת ציון וירושלים תנוחמו ושמחת עולם על ראשיכם

שהשמחה במעונם

נשגר בזאת ברכת מזלא טבא וגדיא יאה לידידינו היקרים

הרה"ח ר' אלעזר אולמן שליט"א מחו"ר כולל "תהלת ישראל" - דראהביטש להולדת הבן בשעט"מ ולמז"ט ***

הרה"ח ר' ירחמיאל משה אייגר שליט"א מחו"ר כולל "תהלת ישראל" - דראהביטש להולדת הבן בשעט"מ ולמז"ט

כח יתן ד' וכה יוסיף שפע רב ממעון הברכה ואד מוזב וחסד ירדפוכם כל הימים

הפצת הגליון נודבה ע"י ידידינו

מר מרדכי כץ שיח"י

נו"נ לאדמו"ר"י בית אליק

לע"ז אביו

הר"ר יעקב דוד בן הר"ר מאיר ז"ל

נלב"ע ה' אייר ת.נ.צ.ב.ה.